

Del negoci de la brossa diuen que el més net és el mateix fem. L'opacitat, els suborns, l'especulació amb els terrenys i els guanys per sota del que és raonable, són una mostra dels interessos que amaga una activitat econòmica molt suculent. I per tant, propícia per a tot tipus de tripijocs.

“Es tracta d'un negoci que amb el model actual resulta molt favorable per als favors i els suborns”, opina Juan Ponce, diputat de Compromís a les Corts Valencianes i especialista en qüestions mediambientals. Un model que està basat en un document: el Pla Integral de Residus (PIR). Data de 1997 i fou elaborat sota el mandat del popular Eduardo Zaplana a la Generalitat Valenciana.

El PIR actual –fonamentat en el de 1997, però revisat– divideix el País Valencià en 11 zones, anomenades cada una oficialment Pla Zonal. De manera general, s'ubica un abocador i una planta de tractament per àrea. En casos especials, se n'hi podrien instal·lar més. “És un model totalment ineficient. Fent tantes plantes i macroabocadors, s'està apostant per soterrar la brossa i no pel reciclatge, quan impulsar això seria més respectuós per al medi ambient i crearia molts llocs de treball, a més de fomentar l'economia local”, afirma Ponce. “Fins ara, s'ha donat suport a un model on sols poden accedir les grans empreses”, remata.

Ximo Anglès, portaveu de la plataforma contra l'abocador de Cervera del Maestre i geòleg, va més lluny encara. “Les administracions solen repartir el pastís de la gestió de la brossa entre les diferents empreses”, denuncia. No debades, quasi el 70% del negoci és gestionat per cinc empreses. Les cinc compten amb dos nexes comuns: les matrius són constructores i totes estan esquitxades d'una forma o altra per –suposadament– haver finançat de manera irregular el PP, siga l'estatal o el valencià. Però com es reparteixen el País Valencià i quines ombres planen sobre la seua gestió?

BEATRIZ CASABÁN

Un negoci ben pudent

Els residus són un negoci molt rendible per la seua estabilitat i els guanys econòmics que asseguren. Al País Valencià, on el tractament sempre ha sigut un niu de problemes i sospites, el mapa de la brossa se'l reparteixen unes quantes empreses constructores. L'opacitat hi és la norma.

Reportatge de Moisès Pérez

Territori Luis Batalla

Castelló durant molts anys va tenir un virrei polític. Carlos Fabra, ex-president popular de la Diputació de Castelló, ara empresonat, ostentava un poder que feien, fins i tot, curta l'afirmació. Al negoci de la brossa, les comarques del nord i bona

part del Camp de Morvedre compten amb un. Es diu Luis Batalla, i és el propietari de l'empresa Lubasa, una mercantil implicada en la peça del presumpte finançament il·legal del PPCV. Gestiona dos dels tres plans zonals que ocupen terres castellanques i el sud de València.

Els lixivis de l'abocador de la Murada, a Oriola (Baix Segura), són l'exemple més clar de la mala gestió dels residus que ha imperat al País Valencià.

D'una banda, ostenta la contracta del Pla Zonal 2 del Consorci C2. Ho fa a través de la seua filial Becsa a l'UTE Reciplasa, que comparteix amb CRC Obras. L'UTE movia unes xifres de negoci d'entre 9 i 10 milions d'euros. Quantitat que amb prou feines és pública. "Al contrari que en altres llocs, per a mi la transparència d'aquest consorci és molt significativa", defensa Alfred Remolar, alcalde de Betxí (Plana Baixa), de la coalició Compromís, un dels 8 pobles que tenen dret a representació dins de l'ens.

L'abocador, però, està segellat. La causa: l'esgotament natural de la planta. La brossa, de moment, es transporta a l'abocador d'Algímia d'Alfara (Camp de Morvedre). Un municipi que acull una planta i un macroabocador del Pla Zonal 3, sota el control del Consorci C3/V1. La gestió recau en Tetma, una subsidiària de Lubasa. Criticada per les organitzacions ecologistes per sobredimensionada, els nivells de rebuig dels residus –és a dir, la quantitat que no es recicla– és superior al fixat per Europa, segons la me-

mòria del Comitè Econòmic i Social del 2011. Fet que ha provocat que una planta de recent creació i amb una vida estimada de 15 anys, s'haja curullat en només 5.

L'únic consorci –el C1, que gestiona el Pla Zonal 1– castellanenc on no té mà Batalla és el de Cervera del Maestre. Constituït el 2002, va ser licitat a una UTE on s'agrupa Teconma –qui ostenta vora el 65% del capital social de la unió d'empreses–, Azahar Environment i Eco-deco.

Malgrat haver-se creat el 2002, el 2003 va traslladar-se la ubicació de la planta i l'abocador a una altra partida. "La solució que va prendre la corporació fou ubicar-ho a la partida de la Bassa. El problema, per a nosaltres, és que aquesta zona conté un aquífer que dona aigua a moltes poblacions i forma part d'un paratge càrstic", explica Anglès.

Ubicació que ha comportat problemes de tot tipus. "Des del punt de vista mediambiental, ha contaminat parcel·les adjacents. L'entorn s'observa ple de lixivis i plàstics", critica. Tant és així, que la Fiscalia de Castelló ha obert diligències per investigar si s'hauria pogut cometre un delicte contra el medi ambient.

Una gestió que, segons les últimes dades disponibles, té un cost d'11 milions d'euros anuals. Tot i que en la mateixa memòria s'observa que la quantitat tractada no representa ni el 5%. "Que se'ns faça pagar una taxa per no fer res, és una autèntica estafa", critica. Si fa no fa, les ombres no acaben ací. "La planta s'hauria pogut construir amb finançament europeu, però curiosament es va desestimar. El problema és que si hagueren acceptat els diners, estarien fiscalitzats", agrega. L'adjudicació també va ser polèmica. No va eixir a concurs públic i hi havia sospites sobre la legalitat de l'UTE guanyadora. De fet, el Consell Jurídic Consultiu va considerar que la concessió "incomplia la llei de contractes". La raó: amb el nou trasllat s'hauria d'haver repetit el procés.

També ha presentat maldecaps econòmics. El trasllat augmentà de 110 milions a 120 el pressupost per als 25 anys de gestió. Amb la nova ampliació, s'ha disparat fins als 139. "Hi ha molts milions als llimbs, sense especificar. Per exemple, una factura de 9 milions d'euros on no es detalla absolutament res", censura. "S'intueixen un bon grapat d'ombres. El

dia que des de la plataforma hi tinguem accés, hi haurà molt per jutjar i analitzar", postil·la.

La sospita feta norma

Si a les comarques castellanenques, el regall de problemes i de punts foscos era significatiu, a les valencianes és norma. La zona més gran d'aquestes és la de l'Àrea Metropolitana de València, pertanyent al Pla Zonal 3 també, però gestionat per l'Entitat Metropolitana per al Tractament de Residus (EMTRE).

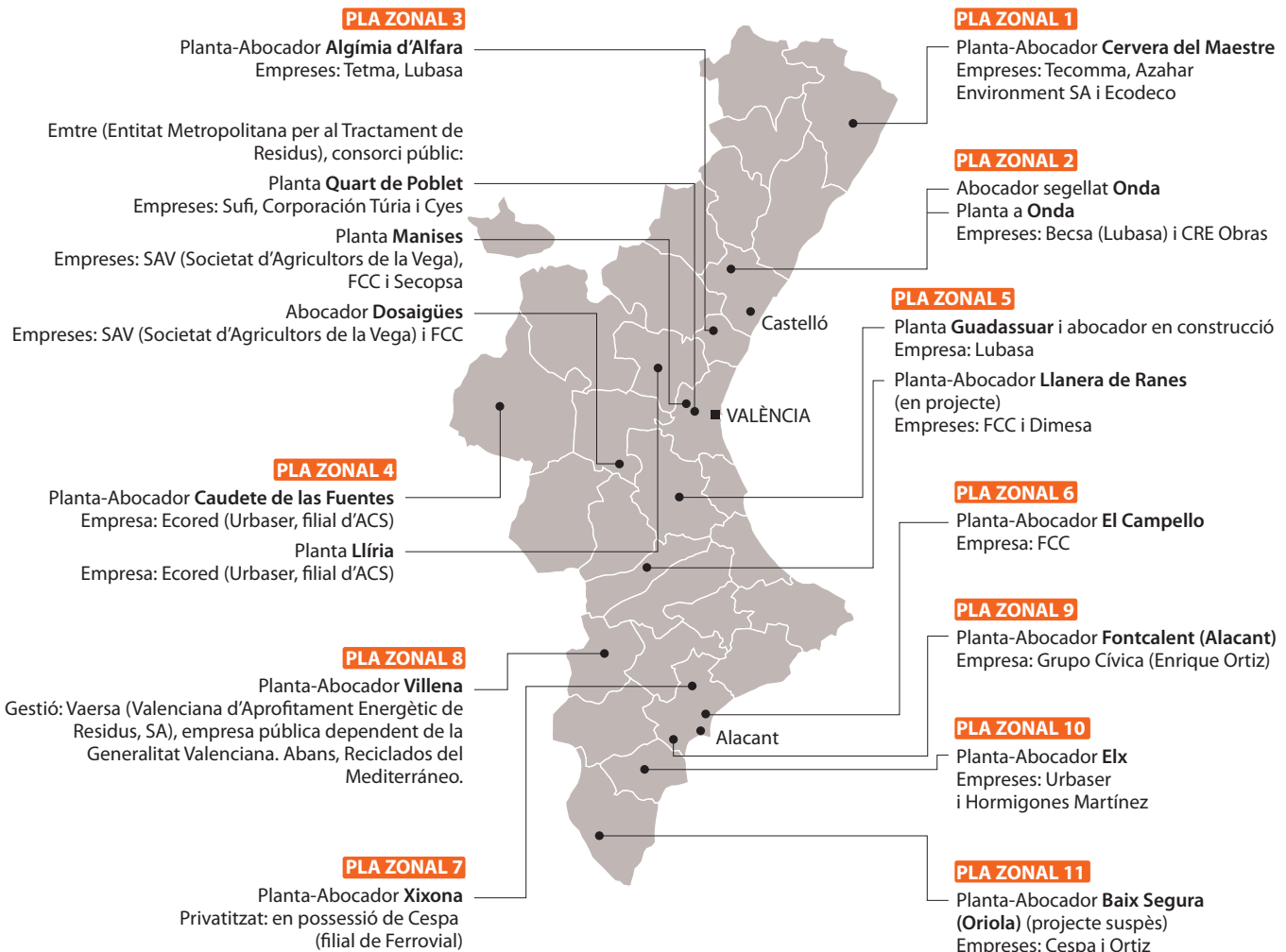
"L'ens anterior a aquest, Fervasa, era producte del *pacte del pollastre* a l'Ajuntament de València entre el PP i Unió Valenciana. Allí dins les ombres eren tan grans que el que menys importància tenia era el nepotisme", narra Carmen Martínez, diputada del PSPV-PSOE i representant a l'EMTRE durant molts anys. De fet, l'ex-regidor del PP a València Juan Carlos Gimeno va declarar que "a Fervasa va haver-hi mil irregularitats" durant el judici del cas Emarsa.

Les antigues instal·lacions de Fervasa foren substituïdes per les de Quart de Poblet. En funcionament des del 2009, la gestió va recaure sobre una UTE integrada per Sufi –filial de Sacyr, esquitxada pels papers de Bárcenas–, Corporación Turia i Cyes –empresa que va tenir com a soci fundador el nebot de l'ex-president de les Corts, Juan Cotino, i va ser esquitxada per la Gürtel–. El gerent de l'UTE, era Luis Àngel Brancho, qui va ser impunit posteriorment a la trama Brugal.

El pressupost inicial fou de 43 milions d'euros. Acabà costant-ne 108. "Fa molt mala olor. I no, precisament, per la brossa", afirma Martínez. "No era lògic que es concedira projecte i gestió tot junt. Que la construcció i la gestió fóra per les mateixes empreses", critica. Altres adjudicacions foren criticades pel Síndic de Comptes per "incomplir la llei de contractes".

D'irregularitats també està ple l'abocador de Dosaigües. I vénen de naixement. La licitació feta el 1998 ja va ser denunciada pel PSPV-PSOE per la incapacitat de l'UTE guanyadora i per una trama que volia fer negoci amb els terrenys. Una ubicació que també va ser fruit dels interessos *pacte del pollastre*. SAV, vinculada aleshores a UV, i FCC, al PP madrileny, en foren les beneficiàries. El 2009, el Tribunal Suprem va declarar il·legal l'abocador. Malgrat això, con-

El negoci de la brossa

→ tinua funcionant. A més, fou ampliat en un procés que ha acabat amb uns sobrecostos de 9 milions d'euros. L'altra planta de l'EMTRE està situada a Manises. És gestionada també per SAV, FCC i per Secopsa, una de les contractistes habituals de Barberà.

L'àrea geogràfica de València Interior –on s'ubica el Pla Zonal 4– tampoc se'n deslliura. Gestionat per una filial de Florentino Pérez, compta amb un abocador i una planta a Caudete de las Fuentes, i una altra a Lliria. Just, Compromís va alertar que “les irregularitats detectades al Consorci València Interior eren similars a les del *cas Brugal*”. “Ens han cobrat més tones de brossa de les que realment van entrar a la planta”, denuncià el 2011 la formació valencianista.

Al consorci de les Riberes –que integra les comarques de la Ribera Alta i Baixa i forma part del Pla Zonal 5– també se n'han detectat. Gestionat per Lubasa, compta amb una planta a Guadassuar, on està en fase incipient encara la instal·lació d'un abocador. “Els problemes mediambientals que planteja la planta són molts: males olors, lixiviats molt contaminants, vessaments possibles a la Séquia Reial del Xúquer, etc.”, censura Paco Sanz, de la plataforma Xúquer Viu.

Polèmica de la qual no és lliure l'abocador plantejat. “Els terrenys són completament inadequats, ja que són permeables. No entenem per què hi ha tant d'interès que es faci allí quan pot afectar naixements d'aigües i aqüífers del voltant”, afegeix. L'adjudicació realitzada “sense traure

el projecte a informació pública” ha recaigut en una filial de la mateixa Lubasa.

El projectat pel consorci València Sur és un altre exemple. I no de bona gestió. Amb un endarreriment més que notable, l'ens –integrat en la nova revisió del Pla Zonal 5– planteja la creació d'un macroabocador en Llanera de Ranes (la Costera) que recolliria tot el fem produït a la zona. “Es vol construir un abocador en uns terrenys que els informes de l'Institut Geològic Nacional considera no aptes i amb el rebuig de bona part de les comarques”, critica Xavier Delgado, de la plataforma contra el femer.

Els problemes mediambientals no són les ombres més fortes que envolten el recinte plantejat. Segons denuncia la plataforma, la propietària del sòl fou Va-

lenciana de Contratación SL, administrada per Javier Nadal. Aquest fou l'administrador d'una mercantil dedicada a la intermediació d'operacions immobiliàries, participada majoritàriament per qui fou directiu de Sedesa –vinculada a la família Cotino– a Hongria, János Kovacs. No obstant això, actualment els terrenys –a través de l'empresa Tenedora del Suelo, com indica el butlletí del registre mercantil– són de la família Gallego, propietària de Llanera SL.

Per a Delgado, l'operació és ben redona. "L'UTE adjudicatària FCC-Dimesa pagarà als propietaris dels terrenys uns 40 o 50 milions d'euros durant 20 anys. Els abonarà 8,5 euros per cada tona de brossa i pagaran de lloguer molt per damunt del preu de mercat", expressa. Fet que pot provocar que la resta de propietaris demanen les mateixes condicions. Amb tot això, perquè siga rendible per a l'empresa, "cobrarà per cada camió que entre per la porta, no per cada tona tractada". La licitació comptà amb l'oposició dels tècnics. Es més, segons publica *El Mundo*, els tribunals investiguen si l'UTE guanyadora abonà un suborn de tres milions d'euros als responsables del Consorci –entre ells, l'ex-regidor del PP de Xàtiva, Vicente Parra– a canvi de gestió d'un negoci de vora 250 milions. També si la família Cotino té algunes de les parcel·les, segons apunta la querrela que ha motivat la investigació.

Alacant, com a Sicília?

Al més pur estil Gomorra. La gestió dels residus al Baix Segura presenta moltes semblances a les d'aquesta pel·lícula. Suborns, xantatges, ubicacions fitant fronteres i enterraments il·legals del fem, són les escenes més repartides, segons la policia. I el gran protagonista és Àngel Fenoll. Tot i que actualment ha descendit als inferns per les múltiples causes judicials a les quals s'enfronta.

Precisament, una, sobre el presumpte tripijoc de l'antic Pla Zonal XVII de residus. La jugada, segons la investigació del cas *Brugal*, es feia a tres bandes: Joaquín Ripoll, ex-president de la Diputació d'Alacant adjudicava l'abocador al constructor Enrique Ortiz, qui al seu torn comprava uns terrenys a Fenoll, on aquest obtenia unes plusvàlues de 3,2 milions d'euros. Parada per la justícia, li'ls va atorgar a una UTE formada per Cespa (filial de Ferrovial) i Ortiz. La

Una perspectiva de la planta de residus de Cervera del Maestre (Baix Maestrat), gestionada per tres empreses.

posada en marxa del femer –ara part del Pla Zonal 11– està en mans del jutge.

Ortiz –processat a la peça del finançament il·legal del PPCV– és el propietari de la gestió de la planta de Fontcalent, pertanyent al Pla Zonal 9, que recull tot el fem de la comarca de l'alacantí. "L'adjudicació és irregular completament, ja que la meitat dels criteris de la licitació eren subjectius i no es va elaborar cap projecte de gestió que exigeix la llei", denuncia Carlos Arribas, membre d'Ecologistes en Acció. La contracta, a més, li permet al cap de *Brugal* guanyar més diners fent un quart torn a la planta, produint biomassa i soterrant brossa provinent d'altres indrets del País Valencià. No debades, rep 38 euros més per tona que excedeix el que s'estableix al plec. Com més brossa li arriba, més negoci.

A Alacant, però, es tramita una altra planta. "Abonasa planteja fer una altra planta sense concurs ni res, quan vol gestionar residus urbans. No té sentit", afirma Arribas. Una comarca que ostenta les instal·lacions de l'àrea de Les Marines, del Pla Zonal 6. "Fou situada al Campello (Alacantí) quan no pertany a aquesta zona, amb l'excusa que eren zones turístiques. Va ser una jugada sospitosa", diu. Gestionada per FCC, "el tractament que realitza és semblant a una estafa". A més, la seua feina ha estat polèmica per les moltíssimes irregularitats ambientals –males olors, per exemple– que s'han detectat.

On també se n'han registrat és al Consorci del Baix Vinalopó, gestionat

per una filial de Florentino Pérez, Urbaser, esquitxada també per *Brugal*. Curullat a la primera fase, la contracta s'ha concedit sense projecte de gestió, segons Arribas. Com a Xixona (Alacantí). Encarregada de la brossa del Pla Zonal 7, ha estat recentment privatitzada a Cespa, mercantil que junt amb l'empresa pública Vaersa formava l'UTE anterior. Constituïda sense projecte de gestió i amb una primera participació d'Ortiz, "l'adjudicació primera va ser irregular perquè no va haver-hi licitació", indica Arribas. La privatització on l'única empresa que s'ha presentat ha guanyat pot tenir problemes més endavant: la construcció inicial amb fons europeus exigia que fóra de titularitat pública.

Les instal·lacions de la zona 8 ubicades a Villena (Alt Vinalopó) també estan sota amenaça de privatització. Gestionada actualment per Vaersa, els problemes mediambientals han sigut una constant. Males olors, irregularitats i esgotament d'alguns dels vasos on s'aboca la brossa, en són alguns. També, la justícia va investigar la possible il·legalitat de la planta des del seu inici. I s'han produït jugades fosques relacionades amb l'empresa que va gestionar durant un temps l'abocador, Reciclados del Mediterráneo S.L.U. En concret, vinculats a la família Cotino, segons van denunciar en 2010 els Verds. Un negoci ben pudent, on la cosa que menys olor fa sembla que és el fem. La pilotada de la brossa en mans del nou govern d'esquerres. ●